

Van olie-afhankelijkheid naar lokale veerkracht

© RR

Samenleving

Transitiebeweging steekt handen uit de mouwen.

► Pagina's 7-9

Literatuur

'Boeken niet opgewassen tegen te taai racisme.'

► Pagina 4

Essay

Van Athene tot Facebook en van Jeruzalem tot Twitter.

► Pagina's 10-11

TERTIO Geloofwaardig

Christelijk opinieweekblad | 6 november 2013 | 14de jaargang | nr. 717 | €1,99 | Afgiftekantoor Antwerpen X

'Bewijslast ligt ook bij atheïst'

"Geloof rechtvaardigt onze moraal en houdt ons zowel gezond als gelukkig. Bovendien blijkt het diepgeworteld 'in ons menselijke systeem.'" Met redelijke argumenten betogen theoloog Stefan Paas en filosoof Rik Peels dat de bewijslast in debatten over God niet exclusief bij gelovigen ligt.

© MERLIJN DOOMERIK

"Wie beweert dat godsbefesef een product van indoctrinatie is, negeert de groeiende berg onderzoek waaruit het tegendeel blijkt", beargumenteren Rik Peels (links) en Stefan Paas (rechts).

JORIS DELPORTE | "Religie knecht ons, maakt ziek, lokt geweld uit." Deze traditionele punten van atheïstische kritiek counteren hoogleraar theologie Stefan Paas en postdoctoraal onderzoeker filosofie Rik Peels. Beide Nederlanders demonstreren in *God bewijzen* hoe geloof een volstrekt natuurlijke en redelijke optie is die geen verschoning behoeft. "Nagenoeg vier op de vijf medemensen wereldwijd zijn religieus; het zit gewoon in ons systeem. Wie beweert dat godsbefesef een product van indoctrinatie is, negeert een groeiende berg onderzoek waaruit het tegendeel blijkt. Statistisch blijft atheïsme de 'afwijking'. Ook gezien de vele weldadige effecten en talrijke vingerafdrukken die de hand van een Schepper verraden, is het eveneens aan de ongelovige om te bewijzen dat God niet bestaat."

Langs zinloosheid heen

Het doorwrochte boek van dit schrijvende duo vulgariseert niet alleen specialistische filosofische debatten over God, kosmos en mens, maar focust ook op morele vraagstukken. Daarbij memoreert Paas hoe vele atheïsten noodgedwongen "langs de zinloosheid heen leven". "Een overtuigende rechtvaardiging van onze moraliteit is nog niet bedacht zonder link met God of transcendentie", stelt hij. "Na tweeduizend jaar christendom vormen morele normen wel nog altijd de grondslag van menige institutie. Toch vallen ze steeds moeilijker geloofwaardig over te leveren aan de volgende generaties."

Modern geloof

"We zijn geen onheilsprofeeten maar evenmin blind voor de maatschappelijke gevaren van moraal die fragmenteert", besluit Paas. "Onder meer de zorg voor gehandicapte kinderen trekken sommigen hierdoor steeds meer in twijfel. Maar ook psychologisch blijkt het lastig wanneer je zonder gelovig kompas niet weet waarom iets goed of fout is. Rand- of niet-gelovigen die eerlijk zijn, geven vaak toe dat ze op dit punt een leegte ervaren. Onnodig eigenlijk, want onder meer ons boek illustreert hoe een moderne wijze van geloven heel goed denkbaar is."

► Pagina 5

© ANNE ARÈNES

'Doorbreek glazen plafond'

"Talloze vrouwenhanden bouwen steen voor steen mee onze kerk. Aan de top van dit eeuwige bouwwerk maken evenwel alleen mannen de dienst uit", stelt **Anne Soupa**. Deze Franse theoloog roept daarom net voor de Vrouwendag op 11 november elke katholiek van goede wil op de stem te verheffen tegen het glazen plafond waarop vrouwen botsen.

► Pagina's 14-15

Vertellingen van 1001 boeken

Mark Van Mol (KU Leuven) is arabist, maakt woordenboeken, doceert Hedendaagse Islam aan de KU Leuven en bereist het Midden-Oosten. Arabisch werd een tweede moedertaal. *Tertio* ging een kijk nemen in zijn boekenkast.

► Pagina 13

Wetenschappelijk duo ontrafelt en weerlegt atheïstisch 'gespin'

'Geloof is redelijke optie voor dito burgers'

Stefan Paas en Rik Peels houden in *God bewijzen* een filosofisch schaakspel met atheïstische spindoctors. De boeiende partij wordt na uitvoerig beargumenteerde zetten van deze Nederlandse academici afgebroken met een betere stelling van de godpartij. De echte winnaar blijkt evenwel het maatschappelijke debat.

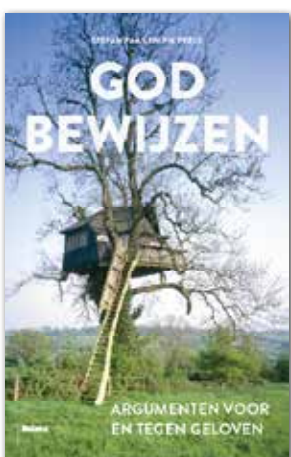

© MERLIJN DOOMERNIK

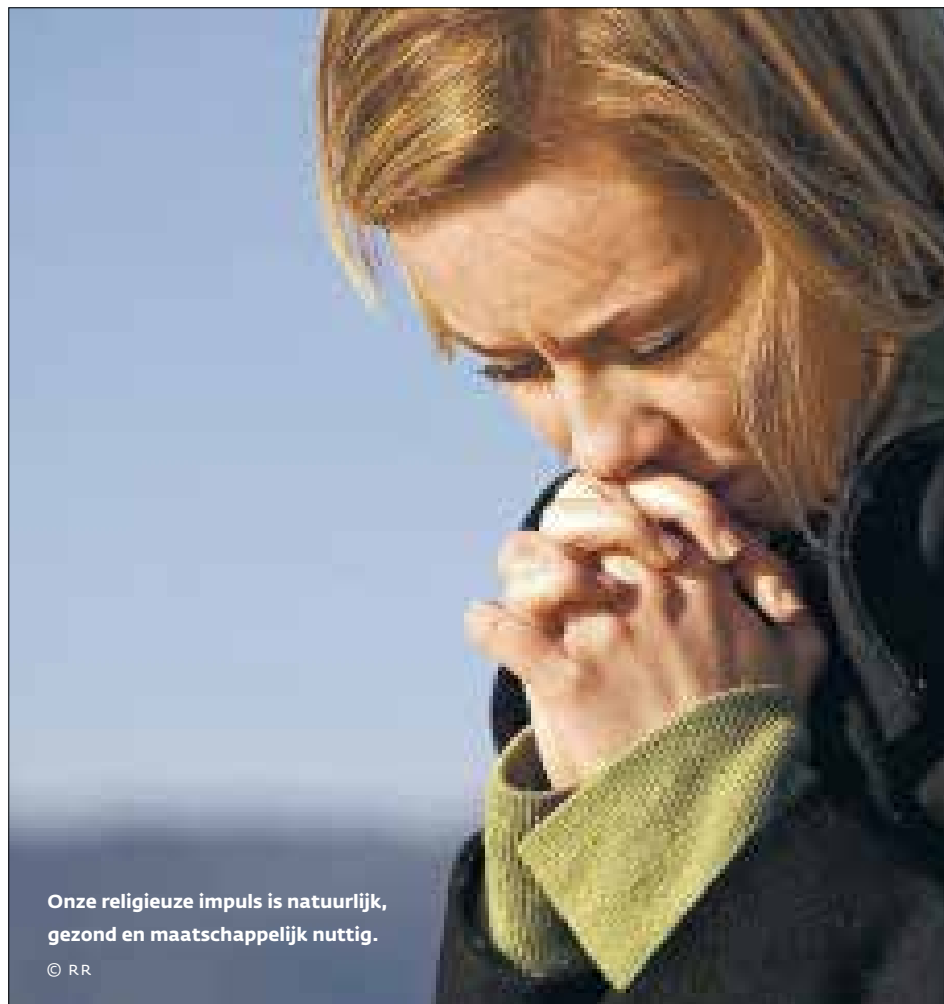
RIK PEELS:

'Aanvallen ongelovige hoek te pareren.'

JORIS DELPORTE | "Het atheïstische 'gespin' maakt een kwalijke karikatuur van religie", stellen theoloog Stefan Paas en filosoof Rik Peels (zie kader). Volgens deze Nederlandse denkers menen hierdoor steeds meer burgers dat met gelovigen geen redelijk gesprek te voeren valt. "Dergelijke stereotiepe misverstanden ontmantelen we evenwel door alle rationele argumenten pro en contra God onder de loep te nemen", preciseert Peels. "Niet omdat we de aandrang of ambitie hebben om Hem in een godsbewijs te vatten. Geloof is immers niet alleen een kwestie van verstand. Hart, ziel en toewijding spelen evenzeer een rol. Maar vele rand- of niet-gelovigen verwachten nu eenmaal zo'n redelijke argumentatie."

Stefan Paas en Rik Peels, **God bewijzen. Argumenten voor en tegen geloven**, Balans, Amsterdam, 382 blz., € 19,95. Bestellen kan via www.tertio.be

Onze religieuze impuls is natuurlijk, gezond en maatschappelijk nuttig.

© RR

Denkers die te denken geven

Stefan Paas is hoogleraar theologie aan de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam. Zijn werk bevindt zich op het snijpunt van geloof, politiek en cultuur. Het weekblad *Elsevier* heeft hem opgenomen in een select lijstje van 'denkers die ertoe doen' voor beslissingsnemers. Ook filosoof en theoloog **Rik Peels** geeft met zijn onderzoek anderen te denken. Als postdoctoraal onderzoeker in de filosofie aan diezelfde VU verdiept hij zich vooral in de grenzen van de wetenschap. Los van zijn academische loopbaan zet deze auteur zich in voor het 'Veritas Forum'. Dit internationale christelijke reflectieplatform stimuleert het debat over de voornaamste levensvragen binnen de universitaire gemeenschap. (JD)

"Een eerste misvatting die we rechtzetten, is het 'onnatuurlijke' karakter van religie", vervolgt Peels. "Recent wetenschappelijk onderzoek toont aan dat de mens van nature een religieuze aanleg heeft. Daarvoor bestaan uiteenlopende evolutionaire verklaringen, maar vast staat dat geloven een doodnormale neiging blijkt die alleen in extreme gevallen is ontstaan door indoctrinatie. Ook ontkrachten we praatjes over de vermeende schadelijke effecten."

Meer geluk, minder stress

"Dit cliché is onder meer gegroeid omdat de reguliere pers eenzijdig focust op betreurenswaardige maar zeldzame daden van religieus terrorisme of geweld. In werkelijkheid komt geloof zowel het individu als de maatschappij duidelijk ten goede. Zo wijzen aparte onderzoeken en metastudies uit dat aanhangers van een geloofssysteem gemiddeld gelukkiger zijn en minder kampen met stress. Bovendien komen alcoholmisbruik en drugsverslavingen minder voor in deze groep. Binnen de berg research naar de maatschappelijke baten onderstrepen

we het onderzoek van sociologen als Jos Becker en Joep de Hart waaruit blijkt dat gelovigen meer doneren aan goede doelen. Als zo concluderend blijkt dat geloof natuurlijk, gezond en nuttig is, dient de ongelovige wel erg goede argumenten tegen God aan te dragen."

'Borreltafelargumenten'

Na deze openingszinnen vervolgt het schrijvende duo zijn intellectuele schaakspel door net die atheïstische argumentatie te ontrafelen. Daarbij doorprikken ze eerst de retoriek van atheïsten die luid de aandacht opeisen, onder wie evolutiebioloog Richard Dawkins. "Soms overstijgt hun discours niet het niveau van de borreltafel", meent Peels. "Zo is de intussen bekende stelling dat God even aannemelijk lijkt als een theepot die cirkelt in de ruimte bezwaarlijk overtuigend. Deze analogie veronderstelt dat Zijn bestaan behoorlijk onwaarschijnlijk is en gaat voorbij aan de enorme impact die wel of niet geloven op het leven heeft. Ook meer stevige aanvallen uit ongelovige hoek vallen behoorlijk eenvoudig te pareren. De suggestie dat

Nederlanders of Belgen alleen het christendom aanhangen omdat ze toevallig niet in Jakarta zijn geboren, bewijst tegelijk alles en niets. Als echtgenote van Jozef Stalin was ik vast ook een communiste geweest. Een christen ontkent niet dat zijn geloofsleven mee vorm heeft gekregen door tijd- en cultuurgebonden bronnen of ervaringen. Maar dit evidente gegeven vermindert opnieuw niet het waarheidsgehalte van de eigenlijke overtuiging."

Vingerafdrukken van God

"Na deze veeleer verdedigende passage hebben we de voornaamste aanwijzingen voor die transcendente werkelijkheid samengebracht", pikt hoogleraar theologie Stefan Paas in. "Apart zijn die misschien niet beslissend voor een atheïst. Maar zoals de strengen van een touw samen gevlochten sterker blijken, vormen uiteenlopende indicaties voor de goddelijke hand in onze schepping eveneens een krachtig argument. De gedachte die me daarbij het overtuigendst lijkt, is kosmologisch. Vakspecialisten erkennen hoe het universum voorafgaand aan de oerknal waarschijnlijk 'een oorzaak' heeft die mogelijk goddelijk blijkt. Ook de schijnbaar 'fijne afstelling' van een reeks fysische constanten binnen het heelal – zogenaamde 'fine-tuning' – valt zonder goddelijke ingreep lastig te verklaren. Andere vingerafdrukken van de Heer blijven achter bij wonderen. Op de keper beschouwd zijn die niet allemaal even geloofwaardig, maar de overvloed aan getuigenverslagen valt niet te negeren. Zelfs indien na een extreem strenge evaluatie maar een op de tien bovennatuurlijke ingrepen in de werkelijkheid plausibel zijn, dan nog geeft zo iets te denken. En dan neem ik nog geeneens de meer alledaagse religieuze ervaringen in rekening van miljoenen medemensen uit deze of vervolgen tijden."

© MERLIJN DOOMERNIK

STEFAN PAAS:

'Oorzaak universum gaat oerknal vooraf.'

Een echte genadestreek aan de godsloze visies in onze samenleving geven beide denkers niet. Paas erkent dat het partijtje schaak niet gewonnen is, maar voorlopig wordt afgebroken met een betere stelling van 'de godpartij'. "Dit debat valt niet te beslechten met een argument dat Zijn bestaan finaal bewijst of ontkracht", luidt zijn conclusie. "Daarvoor zijn de specialistische filosofische discussies die we hebben ge vulgariseerd veel te subtiel en evenwichtig. Door alle facetten van deze kwestie toegankelijk te belichten, hebben we evenwel aange toond hoe geloof een redelijke optie blijkt voor dito burgers. Een levensbeschouwelijke positie die we op basis van wetenschappelijke argumenten beslist niet hoeven te verlaten. Wanneer lezers daaruit besluiten dat zowel gelovige als tegengestelde overtuigingen volstrekt rationeel blijken, is een dialoog opnieuw mogelijk. En dat is uiteindelijk de basale voorwaarde voor constructief samenleven."